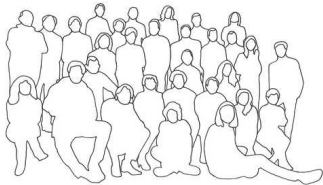

Leesclubbing nieuwe stijl

1. Herman Koch, 2. P.F. Thomése, 3. Peter Buwalda, 4. Ivo Victoria, 5. Tommy Wieringa, 6. Esther Gerritsen, 7. Alex Boogers, 8. Anton Dautzenberg, 9. Jamal Ouariachi, 10. Stephan Enter, 11. Joost de Vries, 12. Arjen Lubach, 13. Adriaan van Dis, 14. Henk van Straten, 15. Özcan Akyol, 16. Hanna Bervoets, 17. Ernest van der Kwast, 18. Daphne Huisden, 19. Johan Fretz, 20. Anton Valens, 21. Christiaan Weijts, 22. Connie Palmen, 23. Daan Heerma van Voss, 24. Philip Huff, 25. Jan van Mersbergen, 26. Herman Brusselmans, 27. Karin Amatmoekrim, 28. Sarah Hall, 29. Yannick Dangre, 30. Joe Dunthorne
Foto Martin Dijkstra

Graphic Ilja van Diest

Literaire avonden en leesclubs zijn tegenwoordig überhip, constateert schrijver Henk van Straten. Mooie meisjes lezen eerst Dostojevski of zijn boek en gaan dan naar de afterparty.

HENK VAN STRATEN

Ik zit in de trein naar Amsterdam. Mijn bestemming is het Das Magazin Festival: dertig leesclubs verspreid over de stad en één afsluitend feest in de Melkweg. Dertig auteurs die ieder met vijftig lezers en een gespreksleider hun laatste roman bespreken. Georganiseerd door de jongens achter Das Magazin: Toine

Donk en Daniël van der Meer. Das Magazin, het hipste en mooiste literaire tijdschrift van Nederland; op de prachtig vormgegeven pagina's vind je briefwisselingen van Jan-Jaap van der Wal, poëzie van rapper Faberyayo en vertaald werk van acteur/auteur James Franco. Dat zeg ik: hip.

Maar daarmee doe je ze ruimschoots tekort. Want ook publiceren de jongens 'conventionele' proza van mensen als Rutger Kopland, Jan van Mersbergen en Cees Nooteboom. Ongrijpbaar, dus. Of: juist wél grijpbaar. Want misschien is dat wel de kracht van het blad: literair verantwoord, doch vers genoeg voor een nieuwe generatie lezers. Daarom wil je er als schrijver ook zo graag in publiceren; je krijgt het gevoel dat je verhaal door mensen van alle rangen en standen gelezen zal worden. En daarom is het ook zo fijn om te gast te zijn in hun live programma Literaturfest, wat ze samen organiseren met de nog jongere internetjournalist Ernst-Jan Pfauth en Vrij Nederland-redacteur Tim de Gier. Een tikkeltje ludiek - Toine Donk zit soms naakt in een bad gevuld met boeken - maar wel met kennis van zaken. En dat er vaak knappe, intelligente meisjes in het publiek zitten, nee, ook dat is niet heel vervelend. Nieuw, fris en leuk, dat zijn hier de trefwoorden.

Bijna in Amsterdam. Ik ben nerveus en ik moet poepen. Die twee dingen hebben met elkaar te maken en de oorzaak is evident: L'enfer, c'est les autres auteurs. De hel, dat zijn de andere schrijvers. Over een half uurtje word ik verwacht in een designrestaurant waar ik, voorafgaand aan onze respectievelijke leesclubs en het feest, zal dineren met negenentwintig andere schrijvers en met ze op de foto zal gaan.

Oké, de hel is overdreven. Ik heb geen hekel aan andere schrijvers. Sommige van mijn vrienden zijn schrijvers. Ik vind ze alleen doodeng. En dan met name de

schrijvers die ik niet persoonlijk ken. En dan met name Tommy Wieringa. Als die man mij straks een keer aankijkt, met die zelfverzekerde haviksogen van hem, dan kruip ik meteen onder een tafel. En: wie geef ik een hand? Wanneer? Wat als ik met iemand die ik quasi ken sta te praten en er komt iemand anders binnen die ik ook quasi ken? Zeg ik Adriaan of meneer Van Dis? Bestel ik meteen na binnenkomst een biertje terwijl ik weet dat ik straks nog mijn leesclub heb en daarna ook nog een feest?

Poepen in de trein, nee, dat ga ik echt niet doen. En weet je wat ik ook zeker niet ga doen? Meteen na binnenkomst een biertje bestellen.

'Doe maar een biertje,' zeg ik, met m'n jas nog aan. De serveerster tegen wie ik het zeg ziet er zo hip uit dat ze eigenlijk geen serveerster kan zijn. Dat moet ook schrijfster Esther Gerritsen hebben gedacht, die haar net een hand gaf en zei: 'Hallo, ik ben Esther.' Waarop de serveerster antwoordde: 'Hoi, wat wilt u drinken?'

Dus toch een biertje. Ja, maar hoor eens even, iederéén gaat al aan de drank. Kijk, daar staan Christiaan Weijts en Johan Fretz van een glas witte wijn te nippen. En daar lurken Jamal Ouariachi en Jan van Mersbergen aan een flesje bier. Jamal en Jan, die ken ik goed, dus daar ga ik bij staan. Ik houd nog net hun hand niet vast.

De jonge Daan Heerma van Voss - zes jaar jonger dan ik - omhelst Adriaan van Dis. Ik weet niet waarom, maar ik ervaar het als intimiderend. Alsof ik in het clubhuis sta van

een sjeke, intieme club waartoe ik niet behoort. Flauwekul, natuurlijk. Onzinnigheden van een onzeker havoklantje

uit Eindhoven.

Dan het fotomoment. We staan nog

wat te schuifelen. Schuin onder me zie ik Connie Palmén zitten. Ze kijkt omhoog en lacht hartelijk naar me. Ik glimlach hartelijk naar haar terug, maar realiseer me dat Palmén en ik elkaar helemaal nooit hebben ontmoet, en dat het dus behoorlijk onwaarschijnlijk is dat ze naar mij glimlacht. En ja hoor, ik kijk naast me en zie - terwijl mijn maag stroef en langzaam naar m'n ballen zakt - dat het Özcan Akyol is naar wie ze glimlacht. Godzijdank is er op dat moment Adriaan van Dis, die op de provisorische verhoging klimt, struikelt, tegen ons aan valt en rode wijn morst. Slechts een paar druppels, maar ik ben allang blij met de afleiding.

Het enige andere echt gênante moment is wanneer Tommy Wieringa voorbij komt lopen en Esther Gerritsen tegen me zegt dat ik aan zijn vingers moet ruiken. Ze refereert blijkbaar aan iets wat hij eerder tegen haar heeft gezegd, iets over de kots van zijn kindje, maar nu heeft hij ineens geen idee waar het over gaat en loopt ongeduldig door. Dat hij doorloopt, vind ik overigens niet zo erg; ik zag mezelf al sniffend naar zijn hand toe buigen. 'Mag ik even, meneer Wieringa?' En daarbij is het voor Esther, nu al mijn partner in discomfort, waarschijnlijk nog gênanter dan voor mij, dus soit.

Snel eten en dan naar m'n leesclub toe. Mijn clubje komt bij elkaar in de Melkweg, wat handig is, want dan hoef ik straks dus niet te verdwalen op weg naar het feest. In een kleine caféruimte zitten reeds vijftientig mensen op me te wachten die alle vijftientig een tasje met daarin mijn laatste boek toegestuurd hebben gekregen, en dat hopelijk ook hebben gelezen. Ik neem plaats in een ouderwetse zetel, bekleed met rode velours, en kijk naar al die koppen die op hun beurt naar mij kijken. Vreemd, leuk, lekker, spannend. En verdomd, ze hebben me gelezen en stellen soms een vraag waarover ik moet nadenken. De moeilijkste is: 'Wat wil je met dit boek zeggen?' Waarop ik antwoord: 'Dan kan ik alleen uitleggen in de driehonderd pagina's die je hebt gelezen.' Ze

pikt het niet, denkt dat ik iets achterhoud. Ook de lezers krijgen een paar vragen, over het boek. Hebben ze 'm goed, dan krijgen ze een bodempje Ricard pastis met ijs, een drank die veelvuldig in m'n roman voorkomt. Daar is dus aan gedacht. Zo gaat dat hier.

De mensen in mijn clubje zijn jong. Eigenaardig jong. En ze ogen niet als literatuurmensen. Ze hebben niet dat stoffige, culturele, snobbistische. Ze zijn... anders.

Because something is happening here/And you don't know what it is/Do you, Mr. Jones? Is het hier op z'n plaats om Bob Dylan te citeren? Is er iets gaande in literatuurland dat onopgemerkt blijft door de babyboomers die in de bieb met een kopje koffie naar een lezing van Arthur Japin of Kader Abdollah zitten te kijken? Is er een nieuwe generatie lezers opgestaan, wakker geschud door trendsetters als Das Magazin?

Als ik op het feest om me heen kijk, zou ik zeggen van wel. Denk: dj, donker, spots, bar, beats. Het is druk. Heel druk. Ik kan het haast niet geloven. Het publiek is jong en de meisjes zijn knap en de muziek is hip en, en, en... hebben deze mensen echt allemaal een leesclub bijgewoond? Hebben ze echt allemaal netjes het boek gelezen en daar vragen over gesteld?

Nee, zo is het nu ook weer niet. Aan de deur vindt ook nog losse kaartverkoop plaats. Je kunt dus ook alleen naar dit feest gaan zónder eerst aan een leesclub te hebben meegedaan. Maar goed, dat maakt het alleen maar nóg krankzinniger: jonge, hippe mensen die 9 euro betalen om binnen te kunnen komen bij de afterparty van - let op - een aantal leesclubs! Juist ja, de naam Das Magazin; de naam van een literair tijdschrift trekt blijkbaar een groep twintigers die 'erbij willen zijn'.

Een hype, zullen sommigen zeggen. Of ze zullen met dedain spreken over 'hipsters'. Maar wat zou het? Zoals Sander Pleij laatst al in Vrij Nederland schreef naar

aanleiding van een NRC-artikel over Literaturfest: 'NRC deed het af als avonden voor hipsters. Sindsdien bestuderen elk Literaturfest honderden jonge boekenliefhebbers Dostojevski, Flaubert en anderen. Fout?'

Nee, natuurlijk niet fout. En met dat dedain valt het trouwens ook wel mee. Schrijvers als Van Dis, Wieringa, Koch, Palmén, Enter, Thomése... Van hen zou je het wellicht kunnen verwachten: distantiëring of op z'n minst enige scepsis. Maar mooi niet dus. Ze doen allemaal mee. Met overgave. Dus deze mensen willen er óók bij zijn. Opnieuw bekriipt het gevoel: er is iets gaande.

Of is het misschien zo dat er alleen in Amsterdám iets gaande is? In deze stad is er in elk geval geen gebrek is aan nieuwe, literaire initiatieven. (Zie rode inzet)

In de rest van Nederland is het heel wat dunner gezaaid. Vorige herfst was ik te gast bij eerdergenoemde succesformule Literaturfest, maar dit keer in Den Haag in plaats van Amsterdam, als onderdeel van het interdisciplinaire festival Crossing Border. Een uitwedstrijd. Helaas, meer dan twintig man kan er niet hebben gezeten. Bij Crossing Border is sowieso vooral de muziek de publiekstrekker, niet de literatuur, dat blijft daar toch vooral steken in live interviews en voordrachten. Slokje water, kuchje, 'Hm, goeie vraag.' Eigenlijk zoals het 'vroeger' was, en ongetwijfeld nog steeds is, in de bieb bij de meer archaische literaire avondjes.

Toch zal de trend waarschijnlijk ook de rest van Nederland bereiken, of in elk geval de grotere steden. Want ook in Den Haag wordt elke zes maanden onder de noemer Puur Gelul, een literaire avond georganiseerd in het Paard van Troje. De schrijvers worden aangekondigd door een dj en komen op met harde muziek, waarna ze voordragen tussen de kratten bier. Aan het roer staat een kaalgeschoren, gespierde goedzak genaamd Boozy die dyslectisch is en dus zelf - o, ironie - niet leest.

En ik heb het nog niet eens over het literair productiehuis Wintertuin gehad. Actief door heel Nederland met literaire festivals en literaire avonden. Ze produceren onder meer het Waumans & Victoria Groot Internationaal Literair Variété Spektakel (kortweg W&VGILVS), een humoristische show gepresenteerd door de schrijvers Ivo Victoria en Rob Waumans dat binnenkort op tournee gaat.

En dan is er natuurlijk nog Lowlands. Ook op dat muziekfestival wordt nu veel literatuur geprogrammeerd. Ze schieten soms iets te ver door, alsof het nieuw en fris móét zijn. Een literaire stoelendans of bekende acteurs die uit het werk van schrijvers voordragen, dat hoeft van mij niet. Straks krijgen we ook nog literair strippen, literair koekhapen en literair zaklopen. (Ik doe overigens aan alles mee. Dus blijf me vooral vragen.)

Het fijne van avonden als Literaturfest en W&VGILVS is juist dat ze cool zijn op een ongedwongen manier, met humor, snelheid, en bijvoorbeeld een quiz waarbij je de kans loopt met honderd afgedankte boeken naar huis te gaan.

Maar goed, waar was ik? O ja, het feest.

We beginnen nu langzaam allemaal dronken te worden. Het speelt zich af in de zaal, maar we staan ook vooral te ouwehoeren bij de trappen en in de rookruimte. Voor veel van ons is het pompende feest net iets te veel van het goede. We blijven wel schrijvers hè!

Daar: Jan van Mersbergen, Jamal Ouariachi, Herman Koch en Anton Dautzenberg in gesprek met twee meisjes. Dautzenberg fluistert naar zijn collega-auteurs: 'Ik haal m'n pik uit m'n broek. Doe mee, dat is lachen.' De andere drie zien dat echter niet zo zitten. Dautzenberg trekt zich daar weinig van aan: hij laat zijn penis uit z'n geopende gulp hangen en praat vervolgens rustig verder tot de dames het in de gaten krijgen en vol van afschuw de lift in

rennen.

Hier: ik weet niet waarom, maar ik vraag aan een man die ik niet ken of hij met me mee naar m'n hotelkamer wil gaan om me daar 'vriendschappelijk, als hetero's onder elkaar, af te trekken'. Geintje natuurlijk, maar u moet begrijpen: als schrijver ben je urenlang bezig met het meticulous beschrijven van de onmogelijkheid van het bestaan, als je dan buiten wordt losgelaten wil je het ook weleens over een andere boeg gooien. Probleem is alleen: ik weet niet of deze kerel weet dat ik een grapje maak.

Daar: Christiaan Weijts wordt dronken het etablissement uit begeleid.

Hier: toch weer in de zaal. We dansen, of doen een poging daartoe, op een nummer van Dr. Dré. Mijn god wat zijn sommige van deze meisjes mooi! We dansen en we dansen. Of eigenlijk hupsen we. Of we deinen. De meeste oudere schrijvers zijn inmiddels vertrokken, hun vacuüm heeft zich volgezogen met jongeren. Maar weet je wie er nog is? Wie hier met een brede, volkomen ontspannen en bijna spottende glimlach lekker staat mee te feesten? Herman Koch! Hij en ik geven elkaar een tevreden hoofdknikje en laten het daarbij. Geen geouwehoer over boeken. Waarschijnlijk weet hij niet eens hoe ik heet. Prima. We gaan alleen maar op en neer, als boeien op zee.

Weet je wat? Ik ga biertjes voor ze halen. Ja, dat ga ik doen. En voor mezelf natuurlijk een rum-cola. Glimlachend van plezier sta ik bij de bar mijn portemonnee open te vouwen, alleen maar om erachter te komen dat daarin geen rode rotcent meer is te vinden.

En dan? Dan gaat het beeld op zwart.

Het was een mooie avond. Mooi en moeilijk en gezellig en ongemakkelijk. En mijn glimlach, die blijft nog wel even. Want als dit de vloedgolf was, de vloedgolf van een nieuwe generatie

literatuurliefebbers, dan heb ik er toch maar mooi op gesurft.

Literair uitgaan in Amsterdam

In Amsterdam is geen tekort aan literatuurprogramma's. Een greep: Literaturfest, live interviews en discussies met en over schrijvers en boeken.

Achievers, georganiseerd door uitgeverij Lebowski en platenmaatschappij Top-Notch. Iedere laatste zondagmiddag ultrakorte voordrachten en optredens in Hotel V.

Ink + Drink, ook Kluun heeft in de smiezen gekregen dat er iets gaande is, want hij organiseert naast zijn ietwat oubollige literaire live-concept Nightwriters deze terugkerende avond in Bar22.

Literanita, een tweemaandelijks avondje in het huiskamercafé De Nieuwe Anita. CoxTales, een avond in café Cox met schrijvers en muziek. Ze zeggen niet wie de gasten zullen zijn, alleen maar wat het thema is. Gepresenteerd door schrijver/cabaretier Arjen Lubach.

Lamoer, een avond in bar/podium Bitterzoet. Literatuur, muziek, film en opinie. Thema-avonden als The Great Great Gatsby Show.

Met dank aan hotel droog voor gebruik van de locatie: hoteldroog.com